

Dolinski »borec z odprtim vizirjem«

Josip Pangerc (1868–1925)

DOLINA Danes mineva natanko sto let od smrti Josipa Pangerca (1868–1925), dolgoletnega župana občine Dolina, deželnega poslanca in borca za politično in kulturno preživetje Slovencev v času fašizma. Ob tej pomembni obletnici sta Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Narodni muzej Slovenije pripravila razstavo »Pišem vam iz Doline pri Trstu... Josip Pangerc«, ki je v petih mesecih v prostore ljubljanskega muzeja privabila skoraj 20.000 obiskovalcev.

Josip Pangerc je bil simbol narodne pokončnosti: deželni poslanec in deželni odbornik, župan (med letoma 1901 in 1914 je v Dolini županoval kar štiri mandate), ustanovitelj šol, hranilnic in zadrug. Bil je pomembna osebnost svoje dobe, aktivno je prispe-

val k družbenemu in kulturnemu življenju Slovencev v Trstu in okolici. Bil je dober retorik, zato je v ljudeh znal vzbuditi zanimanje za svoje zamisli. Imel je pretanjen čut za umetnost. Že kot 16-letni fant je začel pisati prve skladbe, postal je dolinski organist in pevovodja. Bil je, kot je zapisal tržaški dnevnik Edinost leta 1925, »borec z odprtim vizirjem, človek, ki je svojo dušo nosil na dlani«.

Zadnja leta življenja je preživljal v času vse hujšega zatiranja Slovencev pod italijansko oblastjo. Zdravje mu je začelo pešati. Tik pred smrtjo ga je obiskal škof dr. Alojzij Fogar in mu podelil poseben blagoslov. Umrl je 6. julija 1925 ob 11.45, star le 57 let.

Čeprav je v svoji oporoki želel skromen pogreb, brez

govorov in glasbe, so se okoliščine razvile drugače. Občinski komisar v Dolini, Alfredo Scialpi, sicer imenovan od italijanskih oblasti, je razglasil 8. julij za dan občinskega žalovanja in odredil svečan pogreb z visokimi častmi na državne stroške, ki je ob prisotnosti več tisočglave množice potekal v slovenskem jeziku.

Septembra bo v Ljubljani potekal znanstveni simpozij, ki ga skupaj organizirajo Slovenska matica, Narodni muzej Slovenije in Srednjeevropski inštitut Josip Pangerc iz Doline. To bo priložnost za vnovično preučevanje Pangercovega zgodovinskega pomena in aktualnosti.